

KIRJAT

Yövärtijavaltiolinen manifesti

Julkishallinnon rooliko on liian suuri?

Hallintotieteen ansioituneet tutkijat Risto Harisalo ja Pasi-Heikki Rannisto ovat Suomen Toivo -ajatuspajan myötävaikutuksella kirjoittaneet kirjan *Julkisen vallan roolit yhteiskunnan rakentajana*. Kirja haluaa osoittaa julkisen vallan oikein mitoitettun roolin.

■ ■ Lähtökohtana kirjassa on, että julkisen vallan rooli on nykyään mielletty aivan liian myönteisenä. **Risto Harisalo ja Pasi-Heikki Rannisto** haluavat kirjallaan tasapainottaa näkemystä julkisesta hallinnosta, vahvistaa sitä, mikä on hyvää ja minimoida sitä, mikä on huonoa. Heidän näkemyksensä mukaan analyttisessä tarkastelussa tulee osoitetuksi, että julkisen hallinnon rooli on aivan liian suuri yhteisen hyvän kannalta.

Kirjoittajat käyttävät kirjasta nimeä tutkimus, mutta tätä vaatimusta kirja ei täytä. Parempi olisi luonnehtia kirjaa pamfletiksi tai kuten ennen muinoin oli tapana: manifestiksi.

Nykymeno rajoittamaton demokratiaa?

Kirja viritää pääjännitteen valtiollisen sääntelyn ja markkinoiden kilpailuprosessin välille. Kirjoittajat näkevät hallituksen virheet yhteisen hyvän toteutumisen esteenä, markkinavirheitä he eivät näe ollenkaan.

Myös kansalaisyhteiskunnan nähdään voivan huonosti julkisen hallinnon leviämisen paineessa, ei esimerkiksi globalisaation, kilpailun kovuuden ja markkinaepävarmuuden mukanaan tuoman turvattomuuden seurauksena. Harisalo ja Rannisto kutsuvat rajoittamattomaksi demokratiaksi nykymenoä, jossa lainsäädännöllä ohjataan yhä monimutkaisemmaksi käyvää yhteiskuntaa.

Yhteisen hyvän kannalta parempana kirjoittajakaksikko pitää rajoitetun demokratian ihannetta. *"Yhteiskuntien ongelmat eivät selity demokratian vähäisyydellä... ne selittyvät hallitusvallan mielivaltaisella käytöllä ja siksi ne voidaan korjata rajoittamalla hallitusvallan mielivaltiasta käyttöä."*

Demokratian ainut tavoite on toteuttaa kansalaisten tasa-arvo lain edessä.

"Valtio, joka jakaa kohdennettuja positiivisia ja negatiivisia etuoikeuksia eli privilegioita, rikkoo kansalaisten tasa-arvoa lain edessä."

Niinpä kirja ehdottaa suorasukaisesti paluuta yövärtijavaltioon. Se merkitsee sekä verotuksen että julkisten tehtävien minimointia.

"Verotusta ei pitäisi koskaan tarkastella irrallaan julkisen vallan tehtävistä. Julkisten tehtävien määrit-

telyssä olisi siksi tukeuduttava johdonmukaisesti yövärtijavaltioon"... "Suhteellinen verotus lienee oikeampi tapa verottaa kuin progressiivinen verotus".

Lukijalle tulee mieleen, että kirjan premiseistä vielä paremmin kansalaisten tasa-arvoisuutta lain edessä toteuttaisi tasasuuruinen yhteiskunnan jäsenmaksu, jota Britanniassa kiihkeimpinä Thatcheriläisyyden aikoina ehdotettiin.

Yksipuolisen positiivinen kilpailu

Kirjan näkemys kilpailuprosessista on vastaavasti yksipuolisen positiivinen. Kilpailuprosessi on ensi sijassa innovaation lähde, uutta luova prosessi. Kilpailuprosessi toteuttaa yhteisen hyvän *"yhdistämällä miljoonien ihmisten päätökset siten, että kukin tuotannonala tuottaa juuri sen määrän ja laadun, jota lukemattomat tuottajat ja kuluttajat toivovat"*.

Yllättävää on, miten harmonisesti tämä tavoite kuvataan saavutettavaksi, kun tämänkin ajan todellisuus on osoittanut, että tuo markkinoiden tasapaino saavutetaan oikeastaan vain jatkuvien kriisien kautta. Kriisit näyttävät usein olevan sellaisia, että juuri yhteisen hyvän näkökulmasta valtioiden on ollut pakko puuttua niihin, kuten parhaillaan ollaan tekemässä.

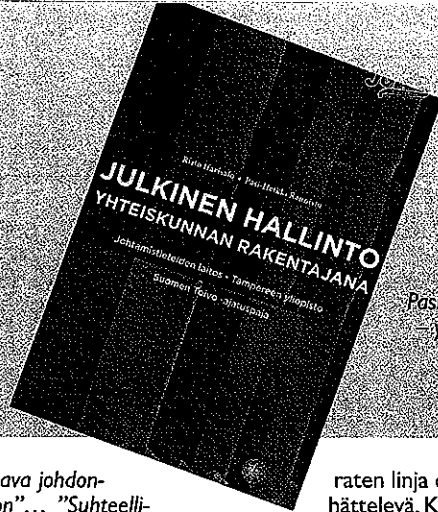
Kirjassa unohdetaan myös, että hyvinvoinnin taloustiede on jo pitkään löytänyt paljon hyödykkeitä, joita markkinat ja kilpailuprosessi nimenomaan eivät tuota tarpeeksi. Tällaisia ovat koulutus, vanhustalvet, eläketurvan varalle sijoittaminen, kansanterveys...

Entä kunnallinen itsehallinto?

Takakannessaan kirja kuvaa korostavansa kunnallisen itsehallinnon merkitystä. Mutta millaisen kunnan?

Kirjan ultraliberalistinen linja saa rinnalleen konservatismiin, kuten kirjoittajat tavoitteekseen asettavatkin. Nykyiseen moderniin kuntaan ver-

"Kaiken kaikkiaan kirja on yövärtijavaltiolinen manifesti, joka toimii 1800-luvun argumentaatiolla ikaän kuin valmistellen porvarillista vallankumousta."

Luettavaa:
Harisalo, Risto ja Rannisto,
Pasi-Heikki (2010) *Julkisen hallinnon roolit yhteiskunnan rakentajana*. Suomen Toivo -ajatuspaja: Hyvinkää.

raten linja on yllättäen kuntahallintoa vähentelevä. Kuntien laajat tehtävät nähdään tarkoitushakuisesti vain konemaisena valtionhallinnon palvelutuotannon jatkeena. Kunnallinen demokratia ja itsehallinnon tehtävät ratkaista kehittämisen, resurssien keräämisen ja allokaation ongelmat paikallisten mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan erilaisin painotuksin jäävät sivuun. Nykyaikainen vahva peruskunta vaapaakuntana jää sivuun.

Sen sijaan haikaillaan yhteisökuntaa, jonka tehtävänä on toimia arvoyhteisönä, "ihmisten henkisenä, moraalisenä ja älyllisenä tukena".

Harisalon ja Ranniston kirjan kunta on yhteisö ja pieni kunta toteuttaa tämän tehtävän parhaiten. Sen itsehallinnon tueksi kirja kehittää ns. kevyttä federalismia. Sen sisältö ja tehtäväajat jäävät ilmaan, mutta ilmeisesti se nostaisi vaativia tehtäviä maakunnan tasolle. Tällöin pienkuntavaltainen itsehallintorakenne voi toteuttaa kirjoittajien mielestä kunnan perimmäisiä tehtäviä, toimia yhteiskunnan konservatiivisena arvokittinä.

Politiikka takaisin politiikkaan

Kirjan globalisaationäkemys on vanhanaikainen ja rajoittunut. Globalisaation olemus pelkistyy kirjassa vain kaupan vapauteen ja kansainväliseen työnjakoon tuotannon sfäärissä suhteellisen edun periaatteen mukaan. Globalisaation nyky maailmassa olennaisimmat piirteet, kuten finanssipääoman liikkeet ja globaalit kulttuurin, joukkotiedotuksen, muuttoliikkeen ja monikulttuurisuuden vaikutukset ihannoituu paikalliseen yhteisöllisyyteen jäävät tarkastelun ulkopuolelle.

Kaiken kaikkiaan kirja on yövärtijavaltiolinen manifesti, joka toimii 1800-luvun argumentaatiolla ikaän kuin valmistellen porvarillista vallankumousta. Kirja ei huomaa, että näiden vallankumousten toteutumisen jälkeen nimenomaan yhteisen hyvän näkökulmasta on havaittu välttämättömäksi julkisen vallan markkinoita korjaava ohjaus ja laaja julkinen palvelutuotanto ja rahoitus.

Rajoituksistaan huolimatta kirja on hyvä lukea. Suomen Toivo -ajatuspajaa, jonka taustalla on kokoomuspuolue, on syytä onnitella kirjan tuottamisesta. Kirjan kanssa samaa mieltä oleville se tarjoaa työkalupakkiin runsaasti argumentointia yövärtijavaltion suuntaan. Näin se toimii hyvänä repuntäytteenä vaalikentille mentäessä.

Toista mieltä oleville Harisalon ja Ranniston kirja nostaa mieleen runsaasti vasta-argumentteja. Kirja toteuttaa hyvin sitä toivottavaa periaatetta, että politiikka on palautettava takaisin politiikkaan. ■

KAUKO ARONEN

Kirjoittaja työskentelee kaupunkisuunnittelupäällikkönä Kuntaliitossa.